

עמ"ת 58569/07/22 - אורי יעקב - בהיוועדות חזותית נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

עמ"ת 58569-07-22 (עציר)

02 אוגוסט 2022

לפני כבוד השופט עודד מאור

אורי יעקב - בהיוועדות חזותית
ע"י ב"כ עו"ד י' פינקלמן ניסן

העורר

מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד ז' לדרמן

נגד
המשיבה

החלטה

לפניי מונח ערר על החלטת בית משפט השלום (כבוד השופט א' ממון) מיום 27.7.22 במסגרתה דחה בית המשפט בקשה לעיון חוזר ולבחינת חלופת מעצר במסגרת בקשה למעצר עד תום ההליכים.

כללי

ביום 30.5.22 הוגש כנגד העורר כתב אישום המייחס לו עבירה של פגיעה כשהעברין מזוין ואיומים (2 עבירות), ולצד כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו עד תום ההליכים המשפטיים (להלן: **הבקשה למעצר עד תום**).

ראוי להעיר שבערר ציינה ב"כ העורר, שכתב האישום הוגש כנגדו ביום 31.5.22, אולם מעיון בתיק עולה שכבר ביום 30.5.22 התקיים דיון ראשון לפני בית משפט השלום (השופט ע' יהב) במסגרת הבקשה למעצר עד תום, ועל כן נדמה שהמועד בו הוגש כתב האישום הוא יום 30.5.22.

מאז העורר עצור.

ביום 14.6.22 התקיים דיון ראשון במסגרת הבקשה למעצר עד תום, ולאחר שבית משפט קבע כי קיימות ראיות לכאורה כנגד העורר, והורה לשירות המבחן לערוך תסקיר מעצר בהתאם להוראות סעיף 21א לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה- מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**).

עקב עומס עבודה בשירות המבחן, התבקשה על ידו אורכה משמעותית טרם יוכל להגיש תסקיר מעצר, ובית המשפט אכן נעתר לבקשת שירות המבחן והורה כי יוגש תסקיר מעצר עד ליום 18.8.22.

ביום 27.7.22 התקיים דיון לפני בית משפט השלום במסגרתו נדונה הבקשה למעצר עד כשבמהלך הדיון ביקש העורר להציע חלופת מעצר, עוד טרם יוגש תסקיר המעצר, בשים לב לכך שטרם ניתן תסקיר המעצר ולאור הטענה שבעניינים דומים שוחררו נאשמים לחלופות מעצר. המשיבה התנגדה לבחינת כל חלופה בטרם יינתן תסקיר המעצר ומכל מקום חזרה על עמדתה לפיה יש לעצור את העורר עד לתום ההליכים המשפטיים כנגדו וזאת גם בלא חלופה.

עוד במסגרת הדיון, הפנתה ב"כ המשיבה את תשומת לב בית המשפט כי בתיק זה טרם בוצעה הקראה של כתב האישום כמתחייב בדיון.

או אז טענה ב"כ העורר שבשל העובדה שחלפו 30 ימים מאז שנעצר העורר וטרם התחיל משפטו, יש לשחררו, כמצוות המחוקק.

המשיבה התנגדה לשחררו לאלתר, בטענה שדיון בשאלת הראיות לכאורה התקיים, ולא ניתן לטעון בשלב זה שהנאשם לא מכיר את עובדות כתב האישום, מה גם **"שלא נרצה לסכן את המתלוננת בשל תקלה טכנית אם בכלל היתה כזו"**.

בית המשפט דחה את הבקשה לשחרור הנאשם וקבע בהחלטתו לעניין זה כך: **"אמנם לא נרשמה הקראה פורמלית במובנה המהותי כמופיע בחסד"פ, ואולם עצם קיומו של דיון ראיות לכאורה בו המשיב פעיל ומתבטא, כפי שניתן לראות בפרוטוקול הדיון, מלמד על כך שמהותית המשיב מכיר את תוכנו של כתב האישום, ועל כן לא מצאתי להורות על שחרור מהטעם הזה"**. בית המשפט לא נדרש לשאלת החלופה שהוצעה על ידי העורר והאריך את מועד הגשת תסקיר המעצר עד ליום 24.8.22.

על החלטה זו מוגש הערר.

לטענת העורר, משלא בוצעה הקראה של כתב האישום וזאת לאחר ששהה במעצר למעלה מ-30 ימים, הרי שהוא שוהה במעצר בלתי חוקי ויש להורות על שחרורו.

המשיבה התנגדה וסמכה ידיה על החלטת בית משפט קמא, בציינה שיש לפרש את התיבה "תחילת המשפט" באופן מהותי-תכליתי ושאין טכני, וכי אין חולק שהעורר הבין את תוכן ההליך והוא יכול להיערך כראוי אליו.

דיון והכרעה

כיצד יש לנהוג מקום בו מתברר שנאשם שוהה במעצר בלתי חוקי בשל אי ביצוע הקראה תוך 30 יום מהגשת כתב האישום. זו בתמצית השאלה העומדת לדיון.

שתי הוראות חוק רלוונטיות לעניינו:

האחת, סעיף 60 לחוק המעצרים, והשנייה סעיף 142 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן:

עמוד 2

החסד"פ).

סעיף 60 לחוק המעצרים קובע כך:

"נאשם, שלאחר הגשת כתב אישום נגדו היה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום, תקופה המצטרפת כדי 30 ימים, ולעניין מעצר בפיקוח אלקטרוני - כדי 60 ימים, ומשפטו לא החל, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה; ואולם רשאי בית המשפט לדחות את מועד תחילת המשפט, בלא שישוחרר, ל- 30 ימים נוספים, אם ביקש זאת הנאשם או סניגורו."

הוראת סעיף 143 לחסד"פ שכותרתה "תחילת המשפט" קובעת כהאי לישנא: **"בתחילת המשפט יקרא בית המשפט את כתב האישום באזני הנאשם, ויסביר לו, אם ראה צורך בכך, את תכנו, אולם רשאי בית המשפט, לא לעשות כן לגבי נאשם המיוצג על ידי סניגור, אם הודיע הסניגור לבית המשפט, כי קרא את כתב האישום באזני הנאשם והסביר לו את תכנו, ואם אישר הנאשם את ההודעה; דברי הנאשם וסניגורו יירשמו בפרוטוקול"**.

הנה כי כן, דרישת הוראת סעיף 60 לחוק המעצרים נועדה להבטיח שאדם לא יוחזק במעצר לתקופה העולה על 30 ימים מבלי **שמשפטו יתחיל**, כשהליך פתיחת המשפט הוא בהקראת כתב האישום.

פתיחת המשפט והקראת כתב האישום איננו עניין פעוט או עניין של מה בכך, אלא מהווה בסיס להליך המשפטי; חובתו של בית המשפט היא להבטיח שתוכן כתב האישום והעבירות המיוחסות לנאשם אכן הובאו לידיעתו, הוסברו לו, הוא מבינם והדברים יבואו לידי ביטוי מפורש בפרוטוקול. כך קובע המחוקק, וכך נאמר על ידי בית המשפט העליון בבש"פ 9997/07 **גיאורגדזה נ' מדינת ישראל** (נב 10.12.2007).

פתיחת המשפט היא נפרדת ואינה קשורה להליך המעצר עד תום ההליכים, וגם אם נעשית **"פתיחת המשפט"** במסגרת הליך המעצר עד תום ההליכים (מסיבות שונות), הדבר צריך להיות ברור ומפורש.

חוק המעצרים נותן ביטוי לחובה שלא לפגוע בחירותו של אדם אלא לתכלית ראויה ובאופן מידתי, תוך פיקוח ובקרה שיפוטית על תקופות המעצר.

כך שאם ראינו שהוראת סעיף 60 לחוק המעצרים קובעת שיש להתחיל במשפטו של נאשם בתוך 30 מיום המעצר, הרי בהמשך חוק המעצרים גם מורה אותנו כי נאשם שהיה נתון במעצר בשל אותו כתב אישום תקופה המצטרפת כדי תשעה חודשים, ומשפטו לא נגמר בהכרעת דין - ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה; ניתנה הכרעת דין, ניתן להורות על הארכת מעצרו של הנאשם עד למתן גזר הדין. אולם אם לא ניתן גזר הדין בתוך 90 ימים מיום שציווה בית המשפט כאמור - ישוחרר הנאשם מן המעצר (ראו סעיף 61 לחוק המעצרים). אלה הוראות שנועדו להבטיח את התקדמות ההליך השיפוטי בעניינו של הנאשם.

מכל מקום וחזרה לענייננו, אין חולק שהעורר עצור כבר מיום 30.5.22, ורק בישיבת יום 27.7.22 ולאחר שניתנה החלטת בית משפט השלום (מושא ערר זה) הדוחה את בקשת ב"כ העורר לשחרר את הנאשם, בוצעה הקראה פורמאלית של כתב האישום.

המדובר בפגם שאינו פשוט כלל ועיקר. נהפוך הוא.

ככל שהדברים נוגעים לחירותו של אדם יש לדקדק בהוראות החוק כלשונן וכתכליתן; לא ניתן לראות את שלילת חירותו של אדם שלא כדין **"כתקלה טכנית"**, כעמדת המשיבה. המדובר בלב ליבן של זכויות היסוד של אדם, ויש להקפיד לבל תפגע חירותו שלא כדין:

"אין צריך לומר, כי זכויות הנאשם אינן אך כתובות על ספר אלא יש לקיימן, וכי התביעה - וגם בתי המשפט - מצווים לעמוד בדרישות החוק בדיוקנות, קלה כבחמורה. ברי כי בראש ובראשונה מוטל על התביעה - וגם בעומס הקיים הדבר אינו צריך להיות בלתי אפשרי בעידן המחשב ובסימון פשוט למדי - לוודא כי דרישות החוק יישמרו; זאת - גם מקום שעסקינן בתיקים מורכבים ועתירי בקשות ומסמכים, לא כל שכן בתיק מעין זה..." (בש"פ 10936/08 אלעטאונה נ' מדינת ישראל, (נבו 11.01.2009)). שומה על התביעה או על המשיבה היה לוודא שהקראה בוצעה על ידי בית המשפט, ונדמה שנכון שאם הדבר נשמט לא מן הנמנע שגם ההגנה תעיר לבית המשפט שטרם בוצעה הקראה. לעניין זה ראוי לזכור את דבריו היפים של בית המשפט העליון, שלא נס ליחם, בע"פ 1/48 סילבסטר נ' היועץ המשפטי לממשלה (פ"ד א, 5) לפיהם:

"פרוצדורה פלילית טובה צריכה בוודאי לתת לנאשם את מלוא ההגנה, כדי למנוע עיוות דין, אבל הדיון הפלילי אינו צריך לקבל צורת משחק אשקוקי שבו מהלך אחד בלתי נכון קובע את גורל המשחק".

עמדת המשיבה, לפיה הדיונים בבקשה למעצר עד תום הגישומו את תכלית ההקראה, ובכך לכאורה נרפא הפגם שבאי קיומו של תחילת המשפט, היא עמדה שראוי שתינקט במקרים היוצאים מן הכלל והחריגים, וזאת במיוחד לאור הדרישה הקבועה בחוק, ועל מנת שלא להפוך את הוראות החוק לאות מתה.

עדיין מוטלת החובה על בית המשפט להקריא את כתב האישום באזני הנאשם ולוודא שהבינו, או מקום שהנאשם מיוצג - לשמוע את הצהרת הסניגור כי הקריא את כתב האישום לנאשם וזה הבינו. אמנם בתיק זה הועלו בדיון לפני בית המשפט טענות קצרות מטעם העורר, אולם לא התקיים דיון לגופו לעצם הראיות לכאורה וניתנה הסכמה לצורכי הדיון בבקשה למעצר עד תום, כך שקיים ספק אם אכן העורר מודע במלואו לתוכן ההליך המשפטי כנגדו.

ככלל, יפתח המשפט בהקראה - **"ההקראה פותחת את המשפט ומהווה תחילתו"** (ע"פ 1523/05 פלוני נ' מדינת ישראל (2.3.06), פורסם בנבו). עם זאת, במספר הקשרים הובעה הדעה כי ייתכנו מקרים שבהם יפתח משפט פלילי גם בטרם התקיימה הקראה.

"תחילת המשפט" הוא **"שלב שבו מובא הנאשם לבני בית המשפט העומד לדון במשפטו, שלא לצורך הליך שהוגדר בפירוש כ'הליך שלפני משפט' ושלא לצורך עניין מנהלי גרידא..."** (ב"ש 418/79 אבו חצירה נ' מדינת ישראל, פ"מ תשמ"א (1) 14, 18 (1979)).

מצאתי להעיר שבמספר מקרים הושארה בצריך עיון השאלה האם משפט עשוי להתחיל שלא על דרך הקראת כתב האישום (ראו בש"פ 5956/97 סעדה נ' מדינת ישראל (13.10.97); בש"פ 5988/03 אמארה נ' מדינת ישראל (20.7.03)).

אם כן, משחלפו 30 ימים בהם נתון העורר במעצר ומשפטו טרם החל וזכויותיו נפגעו, שומה היה על בית המשפט לשקול במצב זה את שחרורו, וזאת תוך איזון בין הפגיעה בזכויותיו לבין רמת מסוכנותו.

בתיק זה בוצעה הקראה פורמאלית בישיבת יום 27.7.22. יש לבחון ולדון מחדש בבקשה למעצר עד תום, כאשר עתה יש לשקול גם את העובדה שהעורר שהה במעצר לא חוקי. נתון זה אינו אלא נתון אחד מבין הנתונים שיש להביא במסגרת השיקולים הנוגדים הצריכים לעניין "על בית המשפט, בכל מקרה, לאזן בין האינטרסים המושכים לצדדים ולהחליט על פי האינטרס הנעלה. חייבים אנו אמנם להיות חרדים לחירותו של האדם, אך בה-בעת אין לשכוח גם את זכויות היסוד של קורבנות העבירה בפועל ובכוח" (בש"פ 1552/04 אבו עסא נ' מדינת ישראל (נבו 24.2.04)), ועל כן - אל מול הפגיעה בזכות העורר עומדת שאלת המסוכנות לאור המעשים המיוחסים לו בכתב האישום.

אם כן, משהיה על בית המשפט לתקן את הפגם בעריכת הקראה ולדון מחדש בבקשה למעצר עד תום ומאחר שאך ביצע את ההקראה, יש להורות לו לדון מחדש בבקשה למעצר עד תום.

יוער שממילא זו הדרך הנוהגת בפרקטיקה לתקן הפגם: תיערך הקראה ובית המשפט ידון מחדש בבקשה למעצר עד תום ההליכים (לעניין זה ראו: בש"פ 1694/99 סלם מטר נ' מדינת ישראל, פ"ד נג (2) 22).

בית המשפט העליון מבהיר ש"תיקון הפגם על ידי הקראה ודיון מחדש בבקשה למעצר עד תום ההליכים, אינו עניין פורמאלי גרידא... אולם החזקה שלא כדין של נאשם מהווה אך שיקול אחד במכלול השיקולים שעל בית המשפט לבחון בבואו להכריע בבקשה מחודשת להארכת מעצר. טיב הפגם ואורך המעצר הבלתי חוקי מחייבים איפוא איזון מחדש בין מכלול הנתונים הצריכים להחלטה" (כבוד השופט י' עמית בבש"פ 1911/11 רועי רוזה נ' מדינת ישראל (נבו 22.03.11)).

לאור האמור לעיל, אני מקבל את הערר, במובן זה שהדיון יוחזר לבית משפט קמא, שיקיים דיון מחדש בבקשה למעצר עד תום, תוך שייקח בחשבון גם את אורך המעצר הבלתי חוקי, ויבחן מחדש את שאלת מעצרו של העורר עד לתום ההליכים כנגדו (ואין באמור כדי להביע, ולו ברמז, עמדה לעצם העניין).

בית משפט קמא יתבקש לקבוע את הדיון כאמור בהקדם האפשרי.

ניתן היום, ה' אב תשפ"ב, 02 אוגוסט 2022, במעמד הנוכחים.